

75 prebojnic MGL

Utrinki iz Mestnega gledališča ljubljanskega ob njegovi 75-letnici

MGL svoj 75. rojstni dan skupaj z ustanoviteljico Mestno občino Ljubljana praznuje z razstavo, ki ne sledi kronologiji ali le največjim uspehom, kot je to običajno, temveč vabi tudi k spoznavanju žensk, ki so gledališče gradile in skrbele za njegovo rast od ustanovitve naprej.

Zakaj 75 prebojnic?

K izboru 75 žensk, ki so s svojo ustvarjalno energijo spreminjale gledališče na odru in za njim, nas je pripeljala osuplost nad podatkom, da je med 747

premierami, ki so nastale v 75 letih delovanja MGL (od leta 1951 do konca sezone 2025/2026), samo 124 uprizoritev, ki so jih režirale ženske. Izkazalo se je tudi, da je med vsemi 747 premierami samo 105 uprizoritev, ki so nastale na podlagi besedil dramatičark. Podoben vzorec se je razkril pri vseh drugih gledaliških poklicih, od scenografk in kostumografk do koreografk, dramaturginj in lektorice.

Atrij Mestne hiše smo spremenili v teaterski fundus, gledališko skladišče v najbolj oddaljenem kotičku

zaodrja, kjer po izteku uprizoritve obležijo scenski elementi, rekviziti in kostumi. Fundus so gledališke vice, kjer najdemo dele scenografij iz različnih predstav, rekvizite, ki hlinijo, da so starine, čeprav so nastali v našem času, in kostume, ki čakajo, da bodo mogoče spet kdaj ugledali odrsko luč.

Graditeljice, pionirke, reformatorke in prevratnice

Ob eksponate iz odrske zgodovine smo postavili zgodbe o prebojnicah. Med njimi so graditeljice, pionirke, reformatorke in prevratnice, ki so gledališče spreminjale od zunaj in od znotraj ter prebijale zidove konvencij. Mednje sodi igralka Marija Nablocka, ki je podpisala režijo prve uprizoritve, na drugem koncu stoletja pa Barbara Hieng Samobor, ki je najprej končala mrk režiserk, pozneje pa postala prva direktorica MGL in repertoarno politiko usmerila k ravnotežju med ustvarjalkami in ustvarjalci. Prepoznali boste vodilne dame slovenskega odra, kakršna je igralka Jožica Avbelj, in prebojne avtorice, kakršna je dramatesa Simona Semenič. Predstavljamo tudi tiste, ki jih nikoli ne vidite: revolucionarno Meto Hočevnar, ki je s svojimi scenografijami redefinirala režijo in način igre, in Alenko Bartl, ki je kostum povzdignila na raven skulpture. Izvedeli boste, kdo sta bili Lojzka Žerdin, ki je utemeljila poučevanje umetnosti giba, in Mojca Kreft, prva dramaturginja in umetniška vodja MGL, ki je utrta pot vsem, ki so prišle za njo. Ob njih so ženske najrazličnejših profesij, od inspicientk in šepetalk do garderoberk, frizerk, šivilj in scenskih delavk. Brez teh žensk, ki se premikajo v ozadju odrskih senc, bi oder z dvorano sameval v temi in tišini.

Sprehod po teatrskem fundusu

Razstava je zasnovana kot doživetje zakulisja gledališča. Citati prebojnic vas bodo vabili, da v labirintu poiščete njihove avtorice. S portretom in daljšim zapisom smo izpostavili tiste prebojnice, ki so odločilno zaznamovale MGL, kar potrjujejo domača in tuja priznanja za stvaritve in življenjski opus. Nagradam smo sledili tudi pri cvetoberu igralk, nosilk Boršnikovega prstana in vseh, ki so za svoje stvaritve prejele priznanja na domačih in mednarodnih festivalih. Med njimi je 21 prejemnic Dnevnikove nagrade, ki je sad prvega tovrstnega sodelovanja gledališča z medijsko hišo.

Ta razstava je poklon vsem ženskam, ki so svoj talent in ustvarjalno energijo, nekatere pa vse svoje aktivno življenje, prepletle z našim gledališčem. To je pričevanje o gledališču kot o skupnem delu. O ženskah, ki so pisale, režirale, igrale, ustvarjale prostore in kostume, urejale besedila, vodile predstave in hišo, šivale, česale in skrbele, da se je zavesa vsak večer dvignila ob pravem času.

Vabljeni k spoznavanju usod gledaliških ustvarjalk, ki so že del fundusa slovenske gledališke zgodovine, tistih, ki gledališče ustvarjajo danes, in ne nazadnje tudi tistih, ki bodo krojile njegovo prihodnost.

Od 16. oktobra do 13. novembra v atriju Mestne hiše

Razstava je na ogled od 16. oktobra do 13. novembra 2026 v atriju Mestne hiše. Odprtje bo v petek, 16. oktobra 2026, ob 19. uri.

Avtorice razstave so dramaturginji Ira Ratej in Alenka Klabus Vesel ter arhitektka in scenografka Barbara Matul Kalamar.